

ZEYNEP KORKMAZ'IN TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN TEMELİ OĞUZ TÜRKÇESİNİN GELİŞİMİ ADLI ESERİ ÜZERİNE

Leylâ KARAHAH*

Türkiye Türkolojisinin en fazla ilgilendiği alanlardan biri, Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesi dönemlerini içine alan Batı Türkçesidir. Buna son otuz yıldan beri yoğunlaşan Azerbaycan, Türkmen ve Gagauz Türkçesi çalışmalarını da eklersek bugün Oğuzca temelli yazı ve konuşma dilleri konusunda zengin bir bibliyografyaya sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Yazı dili olarak en az 700 yıldır, konuşma dili olarak da belki binlerce yıldır Türk dünyası coğrafyasının büyük bir bölümünde kullanılan Oğuz Türkçesine, Türk dilinin tarihî macerasının anlatıldığı bütün eserlerde ayrı bir bölüm ayrılmış; Oğuz Grubu Lehçelerinin dünü ve bugünü hakkında genel bilgiler verilmiştir. Ayrıca Oğuz Türkçesi hakkında genel değerlendirmelerin yapıldığı monografiler de bulunmaktadır. Ancak tarihi, dönemleri, gelişimi, yazı ve konuşma dilleriyle sadece Oğuz Türkçesini konu alan müstakil bir eser bugüne kadar yoktu. Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan yeni eseri "Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi" (2013)¹, bu ihtiyaca cevap verecek bir içerikle araştırmacıların, meraklıların istifadesine sunuldu.

Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın çalışmalarının büyük bir bölümü tarihî ve bugünkü Oğuz Türkçesi üzerinedir. Oğuz Türkçesini konu alan çalışmaların kaynaklar bölümüne bakınız; hemen her çalışmada mutlaka Korkmaz'ın bir veya birden fazla eserine atf yapıldığını görebilirsiniz.

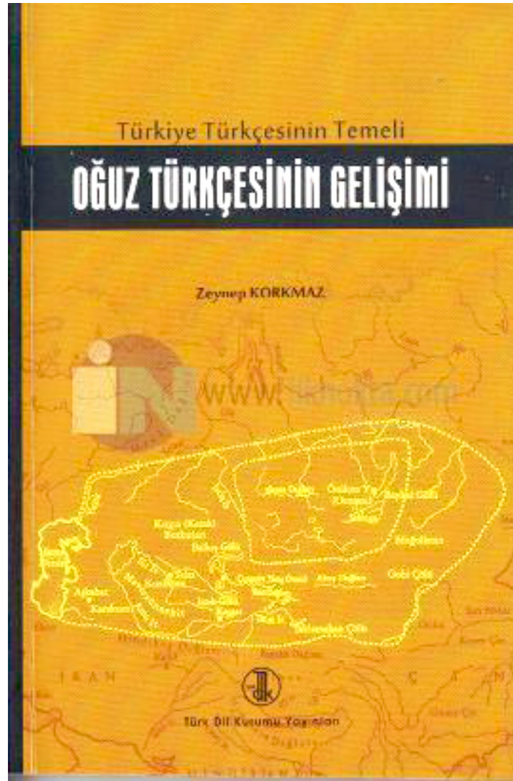
Korkmaz, tarihî Oğuzca ile ilgili olarak 14. yüzyıla ait mensur eserlerden Marzubannâme Tercümesi'ni yayımladı; ayrıca dönemle ilgili yazmaların tanıtıldığı, aslı ünlü uzunlukları, imla-fonoloji bağlantısı, şahıs ekleri vb. dil sorunlarının incelendiği makaleler yazdı. Selçuklular Çağı Türkçesinin Genel Yapısı, XI-XIII. yüzyıllar Arasında Oğuzca, Anadolu Yazı Dilinin Tarihî Gelişmesinde Beylikler Devri Türkçesinin Yeri, Anadolu'da Türkçenin Yazı Dili Oluşu ve İlk Öncüleri, Oğuz Türkçesinin Tarihî Gelişme Süreçleri ve Divanü Lügati't-Türk, Anadolu Beylikleri Döneminde Dil ve Edebiyat başlığıyla yayımlanan birkaç makalede ise Oğuzcanın Anadolu'da yazı dili oluşu, bu dönemin genel yapısı, karışık dilli eserler sorunu vb. konuları işledi. Türkiye Türkçesi ağızları alanına Nevşehir, Güneybatı Anadolu ve Bartın ağızlarını konu alan üç kitap ile çeşitli ağız sorunlarının işlendiği makaleler kazandırdı. Cumhuriyet döneminde Türk dili konusunu hem kitaplarında hem de makalelerinde ele aldı. Onun 2003 yılında yayımlanan Türkiye Türkçesi Grameri adlı kapsamlı eseri, bugün Türkiye Türkçesi çalışmalarında kaynak ve referans kitap olarak kullanılmaktadır.

Korkmaz'ın, tarihî ve bugünkü Oğuz Türkçesi ile ilgili bütün bu birikimini "Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi" adlı eserine yansıttığını görebiliyoruz.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, leylakarahan@yahoo.com

¹ Türk Dil Kurumu Yayınları: 1065, Ankara 2013, 226 s., ISBN: 978-975-16-2559-5.

Altı bölüm hâlinde düzenlenen eserin ilk beş bölümü Oğuzlara ve tarihî Oğuzcaya ayrılmıştır. Türk Tarihinde Oğuzlar, Milattan Önceki Dönemlerde Oğuzcaya İlişkin Görüşler, Köktürk Tarihinde ve Daha Sonraki Dönemlerde Oğuzlar, Destani Eserlerde Oğuzlar, Dilimizin Tarihinde Oğuzlar başlıklarını taşıyan bu bölümlerde Korkmaz, 5000-6000 yıllık bir geçmişe sahip olduğunu ifade ettiği Oğuzlar ve Oğuzcayı hem eski araştırmalar hem de 2000 yılından sonra yayımlanan yeni araştırmaların ışığında değerlendirmiştir. Sertkaya ve Kormuşin'in 2007; Ercilasun'un 2004 ve 2008; Gülsevin ve Erdal'ın 2004; Memiş'in 2007; Gerey'in 2005; Golden'in 2006; Usta-Amanoğlu, Özönder, Gündüz, Taşağıl ve Tüysüz'ün 2002, Karahan'ın 2004 tarihli çalışmaları Korkmaz'ın yararlandığı, atıfta bulunduğu yeni çalışmalardan sadece birkaçıdır. İlk beş bölüm içinde en geniş olanı, beşinci bölümdür. Bu bölümde VI-IX. yüzyıllar arasındaki Oğuzca ele alınmış, Eski Türkçedeki Oğuzca izleri ses ve şekil özellikleri bakımından ayrıntılı olarak işlenmiş, IX-XI. yüzyıllardaki Oğuz Türkçesi hakkında Kâşgarlı'dan hareketle bilgiler verilmiştir. XII-XIII. yüzyıldan itibaren Oğuzcanın Anadolu'da yazı dili oluşu, Eski Anadolu Türkçesinin özellikleri ve bu dönemi temsil eden eserler, Osmanlı Türkçesinin özellikleri, Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemlerinde dilde sadeleşme akımları bu bölümde işlenen konulardır.

Esera ait kapak resmi

Eserin VI. Bölümünde Oğuzca temelli çağdaş yazı dilleri ve ağızlar anlatılmıştır. 1908-1923 yılları arasındaki sadeleşme akımları, Cumhuriyet dönemi Türkçe ve dil devriminin anlatıldığı bölümleri Anadolu, Balkanlar ve Kıbrıs ağızlarının ele alındığı bölümler izlemektedir. Ağız çalışmalarının tarihi, bugünkü durumu, ağızların özellikleri gibi konuların işlendiği bu bölümde de Korkmaz, Menz 2003, Demir-Yılmaz 2006, Akalın 2009, Buran ve Demir 2007, Gülsevin 2010 gibi yeni çalışmalara atıfta bulunmuştur.

Eserde ayrıca Oğuz Grubu Türk Lehçelerinden Gagauz Türkçesinin özelliklerinden söz edilmiş, Azerbaycan Türkçesi, Irak Türkmen ağızları, Suriye Türkmenleri, Horasan Türkçesi, İran Aşşarları, Türkmen Türkçesi ve Kuzey Kafkasya Türkmenleri hakkında bilgiler verilmiştir. Eserin sonunda bulunan kaynaklar bölümü, Korkmaz'ın bilimsel gelişmeleri takip eden, yeni bilgilerden, tartışmalardan haberdar bir araştırmacı olduğunu, bunları eserine yansıttığını gösteriyor.

Oğuzlar ve Oğuzca hakkında bugüne kadar birçok araştırma yapılmıştır. Bundan sonra da elbette başka araştırmalar yapılacaktır. Çünkü başta XIII. yüzyıl öncesi Oğuzca olmak üzere, Oğuzcanın Anadolu'da yazı dili olma sürecini aydınlatacak çalışmalar yeterli değildir. Oğuz ağızlarıyla ilgili atlas, sınıflandırma, gramer, söz varlığı konularında yeni eserlere ihtiyaç vardır. Kısaca Oğuzca, yazı dilleri ve ağızlarıyla zengin bir çalışma alanıdır. Korkmaz'ın "Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi" adlı eseri, bugüne kadar yapılmışların bir değerlendirmesini sunarken bir anlamda gelecekte yapılması gerekli çalışmalara işaret etmekte, bundan sonra bu alanda neler yapılabilir sorusunun cevabına da ışık tutmaktadır.

Eser, tarihte ve bugün Oğuzlar ve Oğuzca hakkında bilgi edinmek isteyenler için son derece yararlı bir çalışma. İleride yeni baskılarının yapılacağı muhakkak; çünkü önemli bir başvuru kitabı. Yeni baskılarda ihtiyaç duyulan şeylerden biri dizgi yanlışlarının düzeltilmesi, diğeri de kitap içinde zikredilen, atıfta bulunulan, ancak kaynaklar bölümünde unutilan bazı eserlerin kaynaklar bölümüne alınmasıdır.

Hocam Zeynep Korkmaz'ın eserleri, bugüne kadar bütün çalışmalarımda yol gösterici oldu; bundan sonra da olmaya devam edecektir.